

Driftige smeder i Smedgaten

Av Eva Tveter

De to smedene, Karl Anton Revhaug og Iver Anton Smerkerud, begge både håndverkere og lokalpolitikere, foruten også svogere og naboer, var i høy grad med på å sette sitt preg på Mysen i pionértiden. Sammen med sine koner, henholdsvis, Elen Marie og Annette Lorenze fortjener de en plass i Mysens historie, og vi starter med:

Karl Anton Revhaug (1867–1956)

Smeden Revhaug var den første smeden som slo seg ned på Mysen. Han kom fra Revhaug i Hærland og var blant de tidligste innflytterne i Smedgaten. Der hvor «Idrettshallen» nå ligger, bygde han seg først ei smie i 1891 og siden en villa for seg og familien i 1894. Revhaug drev både som vognmann og smed, og han ble ganske snart en aktiv borger med mange kommunale verv i den voksende stasjonsbyen.

Allerede som 15-åring, mens han bodde på Revhaug, fikk han interesse for politikk, særlig etter at han hadde vært tilstede på et stort folkemøte hos Alexander Mysen i 1882, der høyre- og venstre-siden støtte sammen. Den gang var ikke de politiske møtene så kjedelige, sa han i et intervju i «Indre» i 1949. Det var litt «handtering» og mye morsommere på slutten av 1800-tallet, syntes han.

Fra Venstre til Arbeiderpartiet

Da Revhaug var 26 år gammel ble han innvalgt i herredstyret, først

Dette er smeden Karl Anton Revhaugs familie. Hans driftige kone, Elen Marie, var søster av smeden Einar Anton Smerkerud. Bak står sønnen Karl Anton som ble ingeniør i Oslo og som var med på å reise den gamle Telegrafbygningen der. Foran står de to døtrene, Gunvor og Mary. Gunvor ble gift med fargehandler Oskar Grimsrud i Rakkestad, mens Mary ble gift med Karl Smeby, Mysen. Til høyre: Smeden som etter hvert fikk mange tillitsverv i det kommunale liv på Mysen. Foto utlånt av Karin Dahlstrøm Hansen, Askim.

for «Venstre» og siden for Eidsberg Arbeiderparti som han var med på å stifte. Ordfører i hans første periode som kommunalpolitiker var Edvard Bye som var en kløpper på lover og regler. «En kunne ikke lue så mye i politikken da», mintes Revhaug.

Han var med i herredstyret i mer

enn20 år og var sågar innstilt til pass på Stortingets valgliste

* I flere perioder var han med i formannskapet og hadde verv i bygningskommunens representantskap og i reguleringskommisjonen. Med sine mange arbeidsoppgaver må han ha hatt en enorm arbeidskapasitet: Politi- og sunnhetsbetjent, rørlegger og tilsynsmyndighet for Mysen vannverk, medlem av kinostyret og talsmann for arbeiderne i politiske debatter.

Ikke rik av å være smed

Det var jo som smed og vognmann han tjente til livets opphold, og det var ikke alltid så fett. Han skodde hester for 70 og 75 øre, og noen dager klarte han 18 hester alene om dagen. Da ble det lange og slitsomme arbeidsøkter.

En fjerdedags jul skodde han 12 hester alene mellom klokka 10 og 16. Senere

drev han mye med å kvesse bor og hadde arbeid for e-verket.

I 1905, da spenningen var stor mellom Norge og Sverige, var han utkalt som soldat i grenseområdene ved Halden for å forsvare sitt fedreland. Dette fikk han en minnemedalje for

Skyttersaken

Revhaug var medlem av Hærland skytterlag som oppførte «Hærlandssalen» ved Kviller der hærlandsungdommen hadde sitt samlingssted helt til «Bøndernes Hus» ble bygget i 1930-årene.

Også Mysen hadde et skytterlag, og den gang ble konkurransene holdt i skråningen nedenfor «Sorenskrivergården». Etter hvert ble virksomheten nedlagt da øvelsesbanen ble borte. Drikk og slagsmål bidro også til at aktiviteten ebbet ut.

Smeden Revhaugs hus i Smedgaten ca. 1910. Døtrene Gunvor og Mary står foran grinda. Huset hadde stor hage med frukttrær og bærbusker. Foto utlånt av Inger Fossen Smeby.

*Smeden som gammel mann. Da han fylte 85 år i 1952, gikk han i 17. maitoget for 50. gang!
Foto utlånt av Inger Fossen Smeby.*

Sprek alderdom!

Karl Anton Revhaug holdt seg kjekk og vital til langt opp i årene, og satte sin ære i å delta i 1. mai-toget hvert år. Det ble 50 slike marsjer!

Etter godt og vel 60 år i faget syntes Revhaug at han hadde lov til å legge opp. Da var hans kone så sykkelig at han måtte være hjemme og stelle for henne. Av sine samtidige kolleger og venner ble han betraktet som en dyktig håndverker og ikke minst en hedersmann.

Revhaugs kone, Elen Marie, født Smerkerud (1863–1949)

Man skulle tro at Revhaug, med et så aktivt arbeidsliv, måtte ha en kone som kun syslet med hus og hjem. Men, den

gang ei. Da han flyttet til Mysen i 1891 giftet han seg med sin Elen Marie og ble dermed svoger til sin kollega, Iver Anton Smerkerud. Fru Revhaug lå heller ikke på latsiden, men ble en drivende kraft i Mysens sosiale og kulturelle liv. I Wålens «Mysenleksikon» leser vi at hun var medlem i Mysens første skolestyre og gikk inn for opprettelse av middelskole og skoletannpleie. Hun var med i helserådet i flere år og i provianteringsrådet under 1. verdenskrig. Dessuten var hun med og stiftet en forløper til «Sanitetsforeningen» som den gang ble kalt «Mysen Maiblomst- og Tuberkuloseforening». Sammen fikk ekteparet tre barn, Einar, Gunvor og Mary.

Minner om kjære besteforeldre

Ekteparet Revhaugs barnebarn, Ellen-Marie Grimsrud Gundersen og Aase Gunvor Grimsrud Arnesen (begge Rakkestad) har bare gode minner om sine besteforeldre i Smedgaten, der de alltid var velkomne. «Det var så god atmosfære i bestemors og bestefars hjem», forteller de. De hadde en stor hage med mange epletrær, masse bærbusker av forskjellig slag, særlig god var den hvite ripsen! Og der var høner og katter og stadig venner som kom på besøk. Og trivelige familiesammenkomster hver julaften.

Etter at smeden la ned verkstedet, ble det mange fisketurer langs Mysenelva med stang og meitemark. De aller siste årene, etter at hans kone døde, bodde han i bryggerhuset. Han var så «logn», sier barnebarna, leste mye i Bibelen og talte ofte om «å gå inn i sitt lønnkammer for å be».

Smeden Revhaugs barnebarn har gode minner om sine besteforeldre. Fra venstre: Aase Gunvor Grimsrud og søsteren Ellen-Marie Grimsrud Gundersen, begge Rakkestad. Foto: Eva Tvæter.

En spesiell barnedåp

Søstrene Ellen-Marie og Aase Gunvor forteller også om den aller første barnedåp i den nybygde Mysen kirke i 1903, gitt av Anton Hamil Mysen.

Deres mor, (altså smedens datter) var det første barnet som ble døpt i denne kirken, og en av fadderne var nettopp byggherren selv, Anton Hamil Mysen.

Av dette kan vi vel anta at smeden og brukseieren var nære venner.

Kilder:

- Mysen-leksikon,
- Gamle årganger av «Indre»
- Samtaler med smedens barnebarn; Ellen-Marie og Aase Gunvor, f. Grimsrud.

Smedgaten på begynnelsen av århundret. Bildet utlånt fra Jul Aage Krosbys postkortsamling